

KONGL.
VETENSKAPS
ACADEMIENS
NYA
HANDLINGAR,

Tom. X.
För ÅR 1789.
INDEX

STOCKHOLM,
Tryckte hos JOHAN GEORG LANGE, 1789.

Wb/49/381

Slågtet Hafsblåsa, Physiphora;

beskrifvet af

ADOLPH MODEER.

1. §. Så tydeligen kånbart som detta Slågte synes vara, i anseende därtill at det aldeles liknar en eller flera sammanfogade Blåsor med flera vidhåftade Trefvare eller Klången, så svårligen låter det sig i öfrigt i anseende til arternes olika daning både sammanfatta och gemensamt i få ord beskrifva. Des kånnetecken under åfvanstående Latinska namn, som efter sin Grekiska bemärkelse vil säga det samma som Blåsdragare, har likväl Forskål i Descr. p. 112, sålunda upgifvit: *Corpus liberum gelatinosum, e vesicula aërea pendente; Membris gelatinosis sessilibus ad latera; Tentaculis subtus plurimis.* Det samma har ock SCOPOLI Introd. p. 504 uptagit, åfven som LE-SKE Anf. gr. 1. p. 515, neml. på Tyska: *der gallertartige wurm hängt an einer Luftblase, die glieder sind gallertartig und hängen an den Seiten, unten sind viel Füßfüden.* FORSKÅL har väl ock egenteligen först upptäckt detta Slågte, men redan långt tilföre var den så kallade Bidevinds-Seglaren bekant, och som den icke til något enda ännu bekant Slågte rätteligen kunnat föras eller har närmare gemenskap än med detta förevarande, så synes den ock böra, åtminstone tils vidare, hiträknas och Slågt-kånnetecknen åfven därefter något närmare lämpas.

2. §. Hafsblåsornas Slågt-kånnetecken synas altså böra blifva: KROPPEN *mångformlig merendels geleacktigt-binnlik, vid vattuytan hängande*

de medelst en våderblåsa i åndan, eller bel och hållen i en sådan upblåst på vatnet flytande. TREFVARE eller KLÅNGEN flere nedhängande, närmast hopdragelige af åtskillig skapnad. På Latin kan detta sägas: *CORPUS polymorphum saepius gelatinosomembranaceum, Vesica aërea aut terminatum ad superficiem aquae pendens aut in totum inflatum supernatans. TENTACULA CIRRIVE plurima dependentia, fere retractilia difformia.* Korteligen at säga består Kroppen antingen af en slags Stjeln eller Strång vid hvilken litta Blåselika Bladliknande delar, eller ock utgör den helt och hållet en aflång Blåsa. För at göra detta ännu mera tydeligt, kunde man ock säga at Hafsblåsorna består antingen af en Strång hvarvid flera Blåsor äro håftade: eller af en Blåsa hvarvid flere Strångar nedhånga. De förre hånga up och nedvände under eller i vattuytan med deras til en våderblåsa utvidgade bakända, de senare flyta i en liggande eller vågrätt ställning åfvanpå vattenytan med sina i vatnet nedhängande Trefvare och Klången. De förre lätta eller sänka sig genom sine delars sammandragning med tilhjelp af berörde ändblåsa, och äro i så måtto liknade vid de hydrostatiska påfund eller i vatten hängande Bilder, som man gifvit namn af CARTESII små djeflar. Gemenligen är den andra eller nedvända framåndan försedd med en mundöppning, omgifven af et större eller mindre antal Trefvare, som så åtskillig längd och storlek alt efter som Kråket sammandrager dem. De senare eller helt och hållet Blåselika Kråk äro aflångt äggformige, hafva närmast lika beskaffade Trefvare under och något nära den ena ändan, men tecken

ken til mundöpnig har man ännu icke på dem blifvit warfe, kan hända de äro förfedde med en Snabel.

3. §. På Hafsblåforna äro näppeligen några Inelfvor invändigt befintelige, det som skulle utgöra det hufvudsakeliga eller fasta af deras kropp åger dels därtill intet utrymme; dels visar genomskinligheten et dår inom intet märkeligt befinnes. De måste således vara belagne i en del af de vidhängande delar, som gifva dessa Kråk et så mångformligt utseende, följackteligen at anse såsom Kråk med utvåndiga Inelfvor; en stor och förundransvärd omständighet, som knäpt lärer åga sin like; af hvarje arts särskilda beskrifning lår detta m. m. närmare inhemtas. Hafsblåforna hålla sig antingen i eller åfvannpå Hafvets yta, ofta til en oräknelig mängd och omätelig vidd. Andamålet med deras skapelse synes icke endast vara at tjena andra Kråk och Djur til föda, emedan en våderblåsa icke mycket fyller en tom mage. Andamålet med dem tyckes snarare vara at tillika med Lirmaskar (*Salpa*) och Sjökalvvar (*Medusa* *) m. fl., något stilla et uprördt Haf, och at med det samma mildra des vildhet och ödslighet då de mot Hafvets öfra del uplocka åtskilliga andra Kråk, samt med dem Fi-

S 4

skar

*) Båge desse högst märkvärdige Slägters Historia, förtjente visserligen at blifva allmännare bekant: de betäcka stundom nästan allä Haf, oräkneliga menniskor fara dem förbi utan något begrepp. v. LINNÉ har af det förra Slägtet känt endast två och af det senare allena 12 arter: jag här haft det nöje at få kunskap om 11 arter af det förra, och 43 af det senare Slägtet.

skar och Djur, samt ändteligen tilkommande Hafsogel, och sist (o! du milde Skapare) at sálunda medelbarligen tjena för menniskans skull Sedan Hafsblåforna således gjordt denna deras tjenst, sammandraga de fina aërostatiska lemmar eller fylla dem med vatten och ned-sjunka til Hafsbottnen. På Hafvets yta förelöpa därefter många omvexlingar af så många och flere slags Djur, Bröllop och afslstring, krig och död: denne våta verldsdel börjar och ändteligen blifva ofund. Stormen upre-fer sig åter, Djuren fly til afgrunder och af-lägsenheter, Hafvet renas men stillnar icke så lätt. Hafsblåforna, kan hända också oroad af de til hafsbottnen återkommande härar, tillaga och utspänna sina våderblåfor, flyta åter up och utbreda sig at begynna et nytt Skådespel.

4. §. N:o 1. DYKARE-HAFSBLÅSA (*Physso-phora hydrostatica*) aflångt rund och sammantryckt, å ömse sidor med i ändan öppna Blåfor af hvilka de fleste äro trelofviga.

Den finnes antingen i Medelländska Sjön eller i Röda Hafvet, emedan Forskål ännu år den ende som funnit och beskrifvit den, Descr. p. 119. Ic. t. 33. f. E. e, där den heter *PHYS-SOPHORA HYDROSTATICA ovalis, vesiculis lateralibus, trilobis plurimis, extrorsum apertis; intestino medio 5 tentaculis quatuor majoribus rubris*. Jag menar man säger tilräckeligen *PHYSSO-PHORA HYDROSTATICA: oblongo-ovalis compressa, vesiculis lateralibus plurimis trilobis, extrorsum apertis*. Den är tjock som en Tumme, half-annan tum lång, aflångt rund och hoptryckt. Men sådan ser den ut, när man betracktar den i et ögnekast med sina tilhörigheter til-
fam-

sammantaget. I synnerhet eller til des särskil-
ta delar betractad, består den af en smal
Sträng eller midteltjelk tjock som en Dufve-
penna bakåt något smalare, och til färgen röd,
hvars eftersta ånda åter är något utvidgad til
en liten aflångt äggformig Blåsa, skyfärgad
och våderfull, med hvilken Kråket hänger vid
Hafvets yta, med framåndan nedåt vänd lik-
som den stod på hufvudet.

5. §. Å ömse sidor om berörde midtel-
tjelk, sitta å en sida 3 och å den andra 5, i
förberörde Kråkets ställning, utföre eller åt
framåndan hängande Blåsor, den ena under
den andra. Dessa Blåsor äro skyfärgade, tre-
lofvige och den medlersta lofven, Rörlik liksom
tvärt afskuren och öpen, dock äro icke alla
af en så nöga eller aldeles jämlik skapnad.
Imellan de nedersta Blåsor utvidgar sig midtel-
tjelken klotformigt liksom utgörande en liten
mage med sin runda mündöpnig i ändan. Å
ena sidan om sistnämnde öpnig sitta 3 och å
den andra 5 små klotrunda och blekgula Blå-
sor. Utomkring dessa sitta större och mindre
Trefvare, hvilka sammandragne föreställa hvi-
ta sammantrycklade eller knutiga vårtor. När
Trefvarne äro utsträckte, befinnas å ena sidan
3 af hvilka 2 äro tumslånge och den 3:de
mindre, alle tjocke som en Dufvepenna på
midten, röde och på ändan hvite: å andra si-
dan befinnas 2 smärre Trefvare, hvaraf den
ena är ojämn i ändan, den andra Syl-lik. Åf-
ven gifvas de som hafva alla Trefvare nästan
lika stora och något större än nyss är sagt.
Hela Kråket hängande i mer omrörde ställning,
gifver alla sina sidoblåsor en darrande rörelse,

brådden af mundöpnigen skjuter det ut och drager åter tillbaka: Trefvarne framsträckas, vändas åt alla håll, och krycklas åter tillfammans.

6. §. N:o 2. *TRÅD-HAFSBLÅSA* (*Physo-phora Filiformis*) smal och långsträckt, med lång-runda sidoblåsor merendels åt en sida vände.

Af förberörde Haf (§. 4.) är etdera äfven detta Kråks hemvist, där Forskål upptäckt det samt i besagde Descr. p. 120. Ic. t. 33. f. F, gifvit det namnet *PHYSSOPHORA FILIFORMIS: membris lateralibus oblongis, filiformibus, dependensibus*. Berörde delar, som aldeles synas kunna jämnföras med *Dykare-Hafsblåsans* sidoblåsor, äro icke annorlunda hängande. *Tråd-Hafsblåsan* ser ut som en lång tråd, kortare och längre ända til 6 Tums längd, helt och hållet skyfärgad: detta föreställer man sig liksom nyfsnämnde Hafsblåsas midtelstjelck; des yttersta ända, med hvilken den äfven hänger up och nedvånd vid vatten-ytan, är jämväl utvidgad til en våderfylld åggformig blåsa föga större än et Risgryn. Strax under denna börja sidoblåsorna, som förmodeligen varit dunkla mera geleacktiga eller fylliga, emedan Forskål kallar dem membra. Men ehuru mindre tunna eller mindre genomskinliga, lär man dock för analogien skul kunna kalla dem Blåsor: de sitta gemenligen alla endast vände åt en sida, och ifrån våderblåsan utföre at råkna, tiltaga och öfvergå de hvarandra så i storlek, at den sista är väl så lång som våderblåsan men hälften smalare, men dock väl dubbelt större än den första som sitter under våderblåsan;

fan; alla åro långgrunda, med något spitsfede eller affmalnade ändar.

7. §. Den Trädsmale Kroppens eller midtelsträngens andra eller nedhängande framända där mundöppningen skulle träffas, har varit något ródactig, men hvarken mögelik utvidgning eller mundöppning har Forskål blifvit varle. Icke eller hafva där *Trefvare* blifvit synlige, men ofta har en mycket lång lem å ena sidan, och såsom teckningen visar nåst upöfver den yttersta och största Blåsan, blifvit utskuten och nedhängande smal som et tagel och affmalnad såsom det finaste hår, hvilket icke så oegenteligen måtte kunna kallas *Trefvare* och hvaraf Kråket torde hafva flere fast icke altid utdragne. Under sin rörelse märkes Kråket icke sällan antaga en ródactig färg; men det som är besynnerligast är det, at hela Kråket kan draga sig tilhopa i en oformlig klump. Denna sammandragning händer förnämligast då inläggningen sker i sprit, hvarföre, och om man vil bibehålla Kråket i någorlunda naturlig ställning, måtte man förut låta det dö i vatten; des klenhet gör dock, at man sällan får det helt. Jag kallar denna Hafsblåsa *PHYSSOPHORA FILIFORMIS: linearis elongata, vesiculis lateralibus teretibus saepius secundis.*

8. §. N:o 3. *BLOM-HAFSBLÅSA* (*Physsophora Rosacea*) knipplik, på midten utgörande en nästan trubbigt-Pårönformig Blåsa, som är betäckt af aflångd strålviss och i flere ordningar sittande Blader.

Denna har samma hemvist som de föregående. Forskål Descr. p. 120, Ic. t. 43. f. B. b. F. f. kallar den *PHYSSOPHORA ROSAICA: orbicu-*

ularis; imbricata foliolis oblongis horizontalibus, vesica affixis. Kan hända man säger något egenteligare och tydeligare *PHYSSOPHORA ROSACEA: fascicularis, Vesica in medio obtuse subpyriformi foliolis oblongis radianribus imbricata.* Såsom på de föregående, består äfven denna Hafsblåsa af en hufvudstrång hvars midtadel och däröfver är upblåst til en stor äggformig men äfvan och nedan trubbig rōdacktig *Blåsa*, som ock kunde kallas Påronformig: sådant utseende har detta Kråk då alla i känneteknen omnämnde Blader affallit, och det är samma utseende som Forskål nämnt och upgifvit genom den anförda fig. F. Men i oskadt tillstånd är denna Blåsa rundtomkring besatt med en myckenhet rörliga, skyfärgade, platta, aflånga, något in- eller nedkrökte (*decurva*) och i ändan trubbigt rundade Blader, hvilka sitta vidhäftade i flera ordningar det ena nedunder det andra, och den nederste ordningen, nemligen i Kräkets up och nedvånda ställning, bestående af kortare o. f. v. upføre af alt längre och längre Blader. Då Kräket hänger under vattutan med nedhängande Blader, föreställer det således et knippe eller nedvånd Blomma, sådan som anförda Fig. b, af en tums tvårlinea; men då Bladerna utbredas och i så måtto inunder sedd, sådan som Fig. F. Den uphängande bakåndan föreställer en liten Stjeln. Omkring den nedhängande framåndan sitta *Trefvarne*, hvilka äro något mörke och trådlike, men kunna på åtskilligt sätt utvidgas och utsträckas längre än Bladerne: denna ställning är visad i anförde f. b. 2. och f. F. Medelpunkten i framåndan imellan dessa Trefvare, utmår-

märker sig med en röd fläck, och synes utgöra mundöpnningen, visad både i f. B och f. F. I Sprit bibehåller sig endast Blåsa och Trefvare, såsom mer berörde Fig. F visar, det öfriga faller af och går förlorat.

9. §. N:o 4. *BIDEVINDS-SEGLARE* (Physophora Physalis): *belt och hållet Blåsläk, närmast aflångt äggformig, i en liggande ställning; Trefvare eller Klängen inunder mot ena ändan bopskakade, nedhängande.*

Den finnes både i Vest- och Ostindien, bägge menar jag dock åtminstone utgöra 2:ne Förändringar, och ville altså under α och β uptaga de til hvarandra egenteligen hörande benämningar. Hitintills har man likväl icke på minsta sätt åtskilt dem, och således utgöra de samfåldt hvad Engelsmän hufvudsakeligen kalla *Portuguese Man of war* eller *Spanish Man of war* och *a Caravel*, af Holländare nämnes *Besaenties* och af Amboinesare *Hurun* i anseende til des brännande egenskap. α) är anmärkt hos DE LERY Voy. du Bresil p. 399, under namnet *immondicites rouges nageans sur mer*. STEWENS hos HAKLUYT Voy. p. 99, kallar den *Ship of Guinea*. SLOANE beskriver och afritar den i sin Voy. i. p. 7. t. 4. f. 5. under namnet *Urtica marina soluta purpurea oblonga, cirrbis longissimis*. FEUILLÉ i sin Journ. i. 350. antör den under namnet *Vesce de mer*. BROWNE N. H. of Jam. p. 386, kallar den *Archusa crista subrubella venosa*. Den förekommer äfven i KALMS Amer. R. 2. p. 146, 156, under namn af *Medusa*. En eller annan god anmärkning har SVARTZ gifvit i *Upfostr. Sällsk. Tidsn.*

1784-

1784. p. 201. 208, under namnet *Holothuria Physalis* (3) är beskrifven af RUMPH *Rar. Kam.* p. 49 där den heter *Holothuria urtica speciei & Epidromis marina*. Af OSBECK är den ungefärligen beskrifven och teknad i *Ostind. R.* p. 65, 284. t. 12. f. 1. under namnen *Physalis pelagica* och *Holothuria velificans*; äfven där sammaltades omnämnd af TORÉN p. 374. V. LINNÉ har något beskrifvit men mindre inträffande ritat den i *Amoen.* 4. p. 254. t. 3. f. 6, där den, så väl som i *S. N. X.* p. 657, XII. p. 1090, heter *Holothuria Physalis ciæris difformibus filiformibus pendulis*. I ADANSONS *H. N. de Seneg. voy.* p. 128, finnes den under namnet *la Galere*. Ändteligen har också HJORTBERG under namnet *Holothuria Physalis* mindre lyckeligen beskrifvit och afritat den i *Act. Holm.* 30. p. 226. t. 7. f. A. B. Jag menar at bägge Förändringarne närmast på de grunder, som redan i §. 1. och följande äro gifne, torde kunna kallas *PHYSOPHORA PHYSALIS: in totum inflata vesicularis oblongo-subovata decumbens; Tentaculis Cirrisve infra ad apicem alterum confertis, pendulis*.

10. §. *Bidevinds-Seglarne* äro ännu icke anordnades fundne än i stora världshafvet imellan våndkretsarne och aldrig öfver 48 gr. Latitud: kände äro de af alla som där framfarit. Men det har händt därmed såsom med hvad annat man ofta ser, at man föga eller icke rätteligen gifvit ackt därpå. Därföre söker man såfångt hos Resebeskrifvare at få ricktig beskrifning, och ännu mindre tydelig tekning på dessa besynnerliga Maskkråk; i stället för at blifva uplyft, stadnar man i den största vilrådighet då man jämför endast de beskrifningar och teckningar hvartil man tyckes

tyckes böra hyfa det måsta förtroende. Men desse Författare äro dock mycket urskuldade: et kråk som icke utan fara låter handtera sig, som är nästan så slakt och ömtåligt som den finaste hinna, som följackteligen antager åtskillig form, alt som det vändes eller lägges o. f. v., är icke heller så lätt at väl fåga hurudant det ser ut. De gifne ritningar äro därföre föga hvarandra lika, och så är det följackteligen nästan med beskrifningarna, hvaraf den ena säger detta kråk vara trekantigt, en annan at det liknar en Fiskblåsa, och ån en människomage m. m.; ja man skulle snart kunna tänka, at alla dem man ansett för Bidevinds-Seglare, utgjorde mer ån en art? imedlertid har jag budit til at utleta och hoppas at hafva tråffat det vissaste, i synnerhet som jag sjelf haft tilfälle at noga betrackta flera af detta seglande Maskkråk. Den af SLOANE gifna teckningen är visserligen icke den bästa, men då man jämför hvad han och andre lemnat, så kan man skålligen med v. LINNÉ inståmma, at hvad SLOANE gjordt, är godt ehuru på långt när icke fullkomligt; det samma kan sägas om den af OSBECK gifna teckningen. Alla af andra gifna figurer äro förmodeligen gjorde efter sådana kråk som antingen varit af vatnet updragne och hopfallne, eller annars i vatnet orpade och störde, eller i en sammandragen och mindre naturlig ställning, samt skadade. Det förhåller sig ock så utan tvifvel med de flåsta gifne beskrifningar, af hvilka dock RUMPHS och OSBECKS hvad det hufvudsakeligaste betråffar, synes vara de bästa ånskönt de äro långt ifrån at vara fullständiga. *Uti Beschäft. der Berlin. Gesellsch.* 2. p. 290. t. 9. f. 1. är den åfven af MÜLLER anford efter KÖNIGS och fleras

fleras uppgifter, men ritningen synes vara imiterad efter den SLOANE gifvit. Den af MÜLLER på detta ställe gifna benämning är *MEDUSA CARAVELLA ovata, subtus medio tentaculis longissimis, supra velo crenulato.*

II. §. Til Skapnaden liknar Bidevinds-Seglaren i åtskilligt de föregående, men består allena af en enda Blåsa, som i storlek kan gå ända til et Gåsäggs, hvåld eller rättast at säga upblåst såsom en utspänd blåsa. Des beskaffenhet är således tunn såsom den finaste hinna, genomskinlig och skiftar i vatnet med alla Rägnbogens färgor, men måst fallande i grönt och rödt. På ryggen eller rättare närmare sidan, äger den en lång eller på midten föga upstigande *Kam* eller, såsom man vanligen kallat det, Segel, som är långs åt gående i en sned ställning äfven tunn som en hinna; den upspännes genom åtskilliga fastare strångar eller senor, til et antal af 7 par eller däröfver. Denne Kam är omedelbart fastad vid Blåsan, samt faller således tilhopa, antingen när kråket behagar, eller det af vatnet uptages, i hvilken belågenhet förmodeligen visse Författare anset den vara krufig, men den är likväl i yttra kanten aldeles okrufad. Inunder den blåslika kroppen närmare den vidare ändan, är en tjockare hud eller liknelsevis at säga fotfåla, vid hvilken trefvare och klången äro fastaste, undantagande dem som sitta vid sjelfva blåsan eller fram om fotfålan, neml. på det ställe man kan kalla kråkets framända. *Trefvarne* äro, enligt andras beskrifning, såsom sina längre och kårtare trådar, blåaktiga och hvarje med en gul knut eller utvidgning på ändan. De äga en vidstående egenskap, hvarigenom flere gå af och blifva sittande vid det de anröra, men våxa åter

äter ut såsom RUMPH menar. *Klångena* äro släp-
tande af åtskilliga fårgor, ganska fina, men af vat-
net eller af deras egen klibbighet falla de tilsam-
mans eller förenas i tjockare trådar, i synnerhet
då kråket utur vatnet uphämtas; man kan före-
ställa sig detta såsom en lös garnhårfva kastad i
vatnet, des trådar breda sig då ut, men när den
upptages falla trådarne i åtskilliga flockar och på
åtskilligt sätt tilsammans. Det är därför som man
också gifvit dem åtskilliga liknelser, än såsom be-
stående af åtskilliga stammar och grenar, än såsom
tjockare eller smalare trådar. De äro i öfrigt al-
deles släta eller utan knutar då de icke äro sam-
mandragne, och man har ofta sett dem hålla en
längd af 3 til 4 fot; men de äro bräcklige, finnas
mer och mindre afbrutne, således af olika längd,
och låra icke sällan gå aldeles förlorade.

12. §. Någre Författare hafva sett en mer
och mindre krökt eller vindad-vriden Lem eller
Snabel, och RUMPH nämner 2:ne sådane dem han
kallar *de groote baarden*. Jag tycker mig hafva
funnit *Trefvarne* så sitta fästade i vissa flockar, som
en buske på sin rot: en del släta och utvidgade i
ändan såsom en sugvärta, andre hafva haft likhet
af tätt upträdde pärlor. Midt i vissa af dessa Tref-
vare-flockar, utstod en nog styf och tjock stam,
hvarifrån utgingo vexelvis 3 til 4 *Klängen*, en del
slakt hängande, en del här ock där liksom i knu-
tar hopdragne, som synes visa at dessa Klängen
kunna hopdragas liksom på *Klockmaskarne* (Beroë).
Någre befunnos väl längre än hosfölj. Ritning
Tab X. Fig. 1. visar, men at icke borttaga för mycket
rum har jag ej teknat dem längre. SWARTZ be-
skrifver *Klängena* 2 til 3 gånger längre än krop-
pen, och säger at de syntes sammandraga sig til
T en

en linies längd. Hyad antalet beträffar säger ADANSON at de äro 8, men säkerligen torde de gå til mer än dubbelt så många, fast man sällan får se dem alla emedan de äro så mycket bristliga, och på den jag afritat voro de mer och mindre afbrutne ända til och med upvid närande stam hvarifrån de utgå. På ena sidan af Förändringen § F. 2. n. har jag märkt vid framåndan af Blåsan en aflångt rund mörkare fläck eller tjockare invändig hud: til äfventyrs är det samma kroppsdel som någre ansett såsom en blåacktig utväxt, andre såsom et öga, och andre såsom en liten aflång blåsa, vid hvilket tilfälle den måtte varit utvidgad. Jag har dock icke med säkerhet kunnat finna någon öppning oaktadt alt eftersökande, icke heller det ringaste tecken til inelfvor eller föda inom hela den blåslika kroppen. Men som dock en vätska befanns däri, som utan tvifvel bestod af inträngd Sprit: så uphängde jag den länge först med storåndan utföre, och sedan på åtskilliga andra sätt, utan at något märktes åter uttrinnas. Däremot och då smalåndan hängdes utföre, därvid en liten köttacktig öppning tycktes befinnas, syntes därvid ändteligen en droppe sittande liksom den varit genom samma förmenta öppning utfilad. SWARTZ säger at han funnit kroppen fylld med vatten.

13. §. Bidevinds-Seglaren är ömtålig, både i anseende til sin beskaffenhet och sin natur. Ånskönt uphåmtad med vatten, ändrar den dock nog mycket sin ställning, den faller sin Kam och sammanvicklar til en del sina Trefvare och Klängen: det är knapt någre timmar man märker den hafva någon rörelse, och dagen

lagen lifner icke gå til ända förr än den faller sönder och förflyter til et slem. På hafvets stillnade yta får man se dessa Kråk i stora hopar, seglande likfom små Flåttor med utspända Segel, och jag föreställer mig, i en med smalåndan uprest ställning, emedan Seglet eller Kammen annars icke skulle taga vindfång. En hastig våderilning gör, at man ej sällan ser dem segla omkull, men också snart resa sig up igen. SWARTZ är den enda som sagt, at de flytta sig på vatnet medelst hoppande, hvartil någon våder-flåckt måtte varit orsak, ty annars finnes därtill icke minsta anledning af deras kropps skapnad; således måste et sådant hoppande ske medelst vådret, på lika sätt som då man nyss släpt en liten och krökt Fogelsjäder på vatnet, när en våder-flåckt rör honom, flyttar den sig med 2 a 3 hopp längre fram. Detta Kråk är nästan äfven så lätt som en fjäder: den sjunker aldrig i Spritet utan flyter, och om man aldrig så ofta vil med största stillhet lägga den midt i Glasfet på Spritets yta, så drager den sig alltid sjelf til Glasets sidor därvid den likfom fäster sig.

14. §. De sätte Författare instämna där, at när dessa seglande Mask-kråk, med händerna vidröras, förorsaka de stor fveda, rådnad och blåsor. RUMPH påstår at sådant måst härrör af Trefvare och Klångena, ty då han rört vid sjelfva kroppen har ingen fveda förmärkts. Ehuru de som på stranderna äro upkastade icke bränna så mycket, lär det dock behöfvas at man handterar dem med varsamhet. FEUILLÉ säger sig hafva uptagit en på stranden på en kapp, lagt den i sin nåsduk och efter be-

traktandet åter bortkastat den; men då han et dygn därefter tvättade sina händer och astorkade dem med samma näsduk, fick han en stor sveda i dem, som dock gick bort då han höll dem i Oxycrate af ättika och vatten. ADANSON bestyrker detta så vida, at hvar han tog på något kånbart ställe af kroppen med den inflammerade handen, inflammerades samma ställe också, men at svedan gick bort af sig sjelf efter fyra timmar. Fiskare äro af berörde orsak mycket brydde när dessa Segelmaskar fastna på deras nät och fisklinor, dem de äfven sågas skada; dock finnas de icke allmänt hela året, utan merendels och mest i Aug. och vid vissa vindar. Amboinesarne äro likväl så tiltagsne at de bruka dem til spis, ja anse dem såsom en läckerhet. De koka dem i gröna Bambu-Rör hvarstals med *Sajor Songa* en slags växt som man på Latin kallat *Verbena aquatilis*, och äta dem med Lemonsaft; men de måtte vara en odryg föda: 100 tyckas mig ej kunna mätta en Karl, då de föga mera synas förflå än lika många ägghinnor, de äro ock så lätta at de knapt sjunka i Spanskt Brännvin, däri de förlora sin färg. RUMPH är den ende som sagt at Bidevinds-Seglarne ätas, til äfventyrs torde han misstagit sig på *Segelplåttmasken* *) som har en dylik brännande egenskap och äfven erhållit, af en eller annan i synnerhet Sjömän, en del af de namn, hvarmed man annars betecknat Bidevinds-Seglarne (§. 9.) Vid mörka nätter, synas de lysande i Hafvet.

15. §.

*) *Medusa veilella* LINN. men hörer til et eget Släkte under namn af *Phyllidoce*.

15. §. Den redan gifna Bidevinds-Seglarens beskrifning är förnämligast gjord efter Förändringen α , vi vilje därför sluteligen ännu något närmare uplysa bägge förändringarnes utseende medelst förklaring af Fig. 1, 2 och 3. Tab. X. Den Vestindiska α) är stor som et ägg Fig. 1. a , hvars framända synes vara l , och bakändan d som tyckts hysa en öfning. b är Kammen eller Seglet med sina veck $i i$ och musklar $k k$ som synas upresa den. i utmärker det fäldt hvarvid Trefvare och Klängen äro fästade. $g g$ Trefvare som tyckas sluta sig med en Sugare, och som icke otjenligen skulle kunna anses såsom munnar bestående af Sugrör, om de ej voro så många och naturen någonsin bestått mer än en mun; $b b$ Trefvare som likna Pärlband; $m m$ dylike som sitta omedelbarligen vid Blåsans framända: Flere af desse olika dannede Trefvare synas göra tjänst såsom Inellvor, så i anseende til deras olikhet och fyllning, som därför at man icke finner andra tecken til sådana oundbärliga redskap. $e e$ utsträckte Klängen och $f f$ sådana som på vissa ställen blifvit hopdragne.

Den 2:dra förändringen β) eller den Ostindiska Bidevinds-Seglaren, liknelsevis något drygare än en stor Mandel, vises Fig. 2. a , därpå Kammen b sitter mera på sidan och ned åt vänd, hvarföre då Kräket skal segla, det nödvändigt tyckes böra hålla bakändan d uprätt om Kammen skal hämta vindfång, då til styre tjena b de vid framändan och $e f g$ de inunder sittande Trefvare och Klängen. Dessa synas vara hopdragne, skrynkliga och af åtskillig daning, men alle bestående af en tunn hinna mer och

mindre fylld med bruna likfom mjölgränd: de vid *b* äro aflångt äggformige och spitlige i ändan, *ee* utmärka ändar af åtskillig form, *g* en påronformig ända, *ff* ändar fom äro genomskinliga och toma dit berörde mjölfyllning icke hunnit. *ik* är den i 12 §. omnämnde Snabeln omgifven af en kamlik Frans *l*, fom vid *m* formerar en kretsround plätt. *n* den äfven i samma §. och inom å Blåfäns andra sida befintelige dunklare och tjockare hud eller fläck. Men *o* visar hela Snabeln utdragen, hvilken likväl naturligen är nästan dubbelt så lång, fom Rörningen visar; såfom utdragen är den naturligt vis mycket smalare och Frantsen får långsträcktare Fällor än *l, m*. där den med Snabeln är sammmandragen. Förmodeligen har äfven Förändringen *a* en dylik Snabel, och at den i berörde 12 §. omnämnde Stam utmärker antingen samma Snabel indragen eller des fäste såfom afbruten.

Fig. 3. utmärker omkretsen af en Förändring af Ostindiska Bidevinds-Seglaren. Denna förändring är mycket större, har likfom en hals *x*, hvilken är något ställd åt en sida, och en mycket lång Svans *z*. Klängen och Snabel *m. m.* äro aldeles lika såfom på Fig. 2, således har man trott vara nog at endast visa omkretsen af denna förändring. Det är säkerligen en sådan fom KÖNIG haft för sig at beskrifva.

STT-

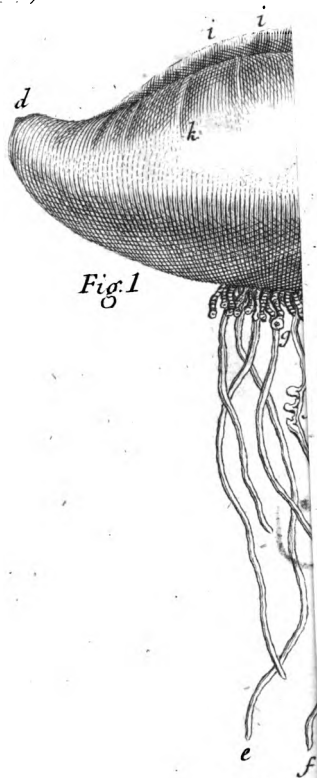

Fig. 1

